

DATINI ȘI OBICEIURI ÎN CONTEXTUL RITULUI NUPTIAL

TRADITIONS AND CUSTOMS IN THE CONTEXT OF THE NUPTIAL RITE

Tatiana TUREAC,
doctorandă,

Universitatea de Stat din Tiraspol, Chișinău

Abstract: *The wedding includes a series of traditional values, being the most important social and cultural fact designed to organize your destiny, to create your consciousness and your behaviour. In marriage the system of relationships between relatives is growing up not only through the family's husband, but through godparents. In many villages for growing up the circle of relationships between relatives are chosen for wedding, new godparents, who are different from those who are chosen at the baptism.*

Keywords: *wedding, custom, nuptial rite, matrimonial strategies, godparents.*

A te căsători înseamnă a intra în rînd cu oamenii. O snoavă amintește cele trei ipostaze posibile ale unui bărbat: prinț căruia îi sînt deschise toate casele cu fete mari, atît timp cît el este flăcău, om, după ce s-a căsătorit, și neom dacă și-a părăsit familia. Cîteva din elementele enunțate sînt surprinse, în planul etnografic real, de către autorul cunoscutei monografii Clopotiva: «Miru să numește ficioru care să însoară. Da să numește așa numă cît e ospățu. Ca după haia să chiamo om; după cum înainte s-a chemat ficior». Deci, în mentalitatea arhaică românească, întoarcerile nu sînt posibile. Nici un om însurat nu mai poate redobîndi condiția de fecior, nici o femeie căsătorită nu mai poate purta în coșite florile de fată mare.

În perspectiva pregătirii tinerilor pentru viață, accentul se pune pe instruirea în treburile gospodărești și pe acumulările materiale necesare desfășurării unui ceremonial de amploarea nunții. Chiar dacă tinerii se căsătoresc «cum le vine ciasul» (Baraboi, Dondușeni), ei trebuie să fie pregătiți pentru această trecere dintr-o stare în alta. Fata

«fata să știe a toarce, a țese, a coace, a face mîncare», să aibă zestrea gata, iar flăcăul «să cunoască toată plugăria» și «să aibă casa ridicată» (Cosăuți/Soroca).

Fiind, poate, cel mai important fapt social și cultural, menit să organizeze destinul individual, să modeleze conștiințe și date comportamentale, nunta cumulează numeroase valori apotropaice, integratoare, fertilizatoare etc. Prin căsătorie se produce o amplificarea conștiinței a sistemului de rudenie, nu numai prin aducerea în sînul familiei soțului, ci și prin asumarea nașilor, care capătă atributele părinților spirituali. În numeroase localități, sînt aleși pentru cununie nași noi, diferiți de cei de botez, tocmai pentru a spori cercul relațiilor de înrudire: «trebuie mai bine să-și facă neamuri noi».

Strategiile matrimoniale urmăresc, în mod conștient, înrudirea cu cei din «familii bune». Aceștia nu sînt, în mod necesar, cei mai avuți din sat, dar se numără printre cei care de-a lungul generațiilor au probat o conduită meritorie în toate etapele vieții și în toate împrejurările. Harnici, îndemînatici, sănătoși, cinstiți, prietenoși, ei sînt mereu

în fruntea satului, chiar fără să aibă calități oficiale. Li se caută sfatul, adeziunea și participarea efectivă în momentele dificile ale comunității rurale.

Căsătoria rămîne, așadar, și în Moldova zilelor noastre, cel mai important act social, integrînd un ansamblu de prerogative educative, economice și spirituale ce conturează un statut bine definit și un anumit rang pentru fiecare din familiile nou întemeiate.

Înainte de sec. al XVIII-lea, referirile la obiceiurile de nuntă sînt foarte rare în scrierile din toate cele trei provincii românești. Introducerea în contextual ceremoniilor maritale boierești și domnești se datorează triadei de aur a cronicarilor moldoveni: Grigore Ureche, Miron Costin și Ion Neculce. Scurtele lor incursiuni în traseul etnografic sînt întîmplătoare, dar nu lipsite de importanță pentru reconstituirea spectacolului nunților de odinioară.

Obiceiurile boierimii autohtone se asemănau destul de mult, în epoca medievală, cu cele ale populației rurale. Structura riturilor de trecere era aceeași. Deosebiri se înregistrau, mai ales, la nivelul bunurilor materiale. Costumele și obiectele ritual purtate la boierime erau luxoase, iar darurile oferite mirilor de către înalții oaspeți se vedeau exorbitante, după modelul fastului bizantin.

În Letopisețul lui Grigore Ureche, datele despre nunțile timpului sînt lapidare, cum se poate constata în mențiunea pe care o face la adresa nepotului lui Petru Șchiopul: «Nunta domnească au făcut, cu multă cheltuială și jocuri, și mulți din vecini au venit de le-au înfrumusețat masa».

La rîndul său, Miron Costin se arată mai preocupat de detaliul pitoresc, surprinzînd risipa de podoabe ca la curtea bazilierilor. La nunta fiicii domnitorului Vasile Lupu, «vornicii sînt tineri

feciori de boieri, călărind pe cai turcești, cu podoabe și pețiene la ișlice, înveșmîntați în dulame elegante, cu ceaprazuri de fir». Ca și vătăjeii din sate, ei poartă drept însemne «năframe de mîini» cusute cu fir. Numită în Moldova *șirincă*, brodată și tivită cu horbotă fină, această năframă însoțea fiecare cadou nupțial, ca semn de alianță între două persoane sau între două familii. Dovedind respectarea datinilor țării, domnitorul Vasile Lupu îi dăruiește cneazului luteran *cal de ginere*.

Nicolo Barsi de Lucca, este impresionat de abundența ospetelor nupțiale, care nu conțin trei zile și trei nopți. Misionarul Italian observă că în prima zi a nunții era obiceiul ca mirele să-i servească pe oaspeți la masă. Aceste informative oferă un indiciu referitor la credința că prima zi era socotită ca fiind a miresei, iar a doua a mirelui. Această delimitare a timpului afectat nunții este atestată și astăzi în cîteva localități din Basarabia.

Călătorind, secretarul ambasadei franceze din Constantinopol, se oprește asupra ceremonialului nunții din mediul înaltelor ranguri boierești. Ca și în cazul nunților țărănești, masa cea mare se face întotdeauna la casa mirelui. Dacă tînărul care se însura este dregător, ori fiu de dregător, voievodul era naș și-i împrumuta, pentru toată durata nunții, una din cușmele sale împodobite cu surguci. Diplomatul francez, de asemenea, observă absența părinților miresei din biserică, atunci cînd se înfăptuiește cununia.

Numeroase superstiții mărunte însoțesc viața de zi cu zi a familiilor cu fete de măritat. La casele unde sînt așteptați pețitorii, se plantează tot felul de flori, cum ar fi mușcata, busuiocul, brebenocul și, mai ales, o specie de floare galbenă, înaltă, numită «Mărită-mă mamă». Norocul la flori, ca și grija

deosebită pentru grădina din fața casei sînt socotite de bun augur pentru căsătoritul fetelor la vreme.

Tot înainte de logodnă se face *croitul*, moment ceremonial din ce în ce mai rar în prezent, datorită schimbărilor economice survenite. Astăzi se cumpără din magazine cămășile pentru mire, socru, nun, și chiar batistele pentru druște și vătăjei. În satele botoșănene, la croială participau și nașii. Mireasa se prefăcea că nu taie foarfece și nu pornea lucrul pînă nu primea o sumă de bani de la nun ori de la socrul mare. Apoi împărțea materialul pentru brodat batiste pe la druște. Din val de pînză neîncepută croia cămașa mirelui și a soacrei.

Înainte de masa de cununie sau masa tineretului are loc «îndulcirea mirilor». Primirea miresei de către soacra cea mare este o secvență integratoare, care combină numeroase gesturi rituale. Soacra așterne un covor, din prag și pînă în «capul mesei», și o aduce pe noră pînă la masă jucînd sau, după ce aruncă grîu și agheasmă în calea înșurățelilor, îi prinde pe amîndoi cu un ștergar și așa îi introduce în «casa cea mare». Apoi mirii trebuie să guste dintr-un ou și din același pahar cu vin îndulcit. A doua zi după masa mare, nuna le oferă mirilor o bucățică de pîine din care trebuie să guste amîndoi. Gestul ritual îmbină valoarea de alianță, pe care o presupune consumarea aceluiși aliment, ba mai mult, a aceleiași bucăți dintr-un întreg, cu valoarea în sine a colacului, oului.

Un episod important, căruia nu-i lipsește și o anume încărcătură dramatică, este momentul «legatului» miresei, cunoscut și sub numele de «deshobotat» sau «desîmbălțat». Atunci prin scoaterea voalului și a podoabelor de mireasă, prin schimbarea pieptănăturii și chiar a hainelor, tînăra trece, efectiv, din rîn-

dul fetelor în cel al nevestelor. Apropierea acestui moment este marcată prin înscenarea răpirii miresei și substituirea ei printr-o bătrînă travestită, numită frecvent «mireasa urîtă» sau «momîia».

Obiceiul este foarte răspîndit, ceea ce întărește ideea că nu ne aflăm în fața unui eveniment spectacular minor, ci a unei motivații psihologice mai profunde. Regretul de a decada dintr-o situație favorizată, – aceea de prințesă absolută a nunții – în cea de nevestă anonimă, se atenuază prin această diversiune.

Cînd nuna mare face *cîrpa* miresei, lăutarii sau vornicesele interpretează cîntece «pentru deshobotat», dar și alte piese din lirica înstrăinării, îndeosebi dintre acelea ce au ca motiv principal *fata rău măritată*.

La două săptămîni după nuntă, într-o duminică sau într-o zi de sărbătoare cuprinsă în acest interval de timp, mirii se duc cu lumînări și cu colivă la biserică, unde îi așteaptă nașii. După ce li se citește «dezlegarea» în pridvor, tinerii lasă lumînările de cununie la icoane, apoi aleg hramul familiei nou întemeiate, de obicei după numele de botez al mirelui. Se respectă acest obicei pentru regăsirea echilibrului psihic după schimbarea importantă care a avut loc.

Înfăptuit după toate rînduielile îndătinate, complexul ritual marital favorizează schimbările de comportament, netezind drumul tinerilor căsătoriți spre grupul persoanelor mature, gata să-și înceapă noua existență. Și chiar dacă astăzi acest scenariu riguros nu mai are conotațiile de altădată, multe din componentele sale fiind vizibil estompate de impactul cu civilizația modernă, el continuă să fie resimțit ca necesar.

A. Lang spune că «ritualul este păstrat, pentru că el asigură succesul».

La încheierea nunții, buhașul mirelui, buhașul miresei și bețele purtate

de principalii actanți servesc la împlinirea unor gesturi cu variate semnificații. Astfel, toiagul de cununie este rupt de mire pe genunchi, după ce intră mireasa în casa lui. Partea cu flori o păstra, pentru că aceea era norocul casei (Nisiporești-Neamț), iar cea descoperită o arunca peste acoperiș. Buhașul de pe masă era pus, după nuntă, într-un pom ori se arunca în podul casei de către un vornicel, după ce îl învîrtea de trei ori prin curte.

Într-o ipostază arhaică a cultului dendrolatric, destinul noii familii era legat de cel al arborelui plantat în ziua nunții: Tinerii sădeau un pom și-l urmăreau cum crește, avînd credința că așa va fi și căsnicia lor.

În acest caz, pomul nu delimitează numai perimetrul sacralizat al ceremonialului marital, ci și un ciclu de viață – semnificatul spațial primind valențe temporale.

Casa nunții este împodobită cu flori și cu ștergare brodate, iar cîteva locuri din preajma și din interiorul ei (poarta, fîntîna, vatra, masa) dobîndesc atribute speciale în timpul nunții.

Loc sfînt, unde se cinsteau în antichitatea greco-romană divinitățile domestice și în special Hestia (Vesta la romani), zeiță a căminului, *vatra* este sinonimă cu noțiunile de statornicie și tradiție. Mireasa în momentul intrării în casa soacrei, trebuie să privească spre vatră sau spre gura hornului; unele neveste încearcă să o împiedice. Numai uitîndu-se spre vatră sau spre cuptor, tînăra nevestă se poate considera noua stăpîină a casei. Vatra constituie, în mentalitatea populară, protectoarea căsătoriei. În cele mai diferite variante ale folclorului nupțial, *vatra* este mereu în prim-plan. La schimburi, vornicelul cel mare pomenește de vatră, spre a sublinia cît de aprinsă a fost dorința miresei și a mirelui de a se lua: *Și-ai sărit în pi-*

cioare pe vatră/Și-ai zis că nu mai rămîi fată sau Și-ai zis că dacă nu te-nsori, Te sui pe cuptori și mor. Unele iertăciuni o îndeamnă pe mireasă să-și ia rămas bun, în primul rînd *De la teciu-nii din vatră,/De la mamă, de la tată.*

Studiul profesorului Petru Caraman aduce rezolvare pe deplin a problemelor legate de originea, semnificația și evoluția datinii *căzutului de pe vatră.*

Se pornește de la materialul lingvistic actual ca de la cercul cel mai larg al fenomenului prezentat. *A cădea pe cuptor sau a aduce pe cineva pe cuptor, a cădea pe vatră, a rămîne cu sluta în vatră,* sînt sintagme care circulă mult în vorbirea de toate zilele cu înțelesul de „a cădea pe capul cui-va” sau de „a avea oaspeți nedorii”.

Aceasta este prima ipostază a datinii – *căderea pe cuptor*, cînd o tînără abandonată de iubitul ei recurge la dreptul cutumiar pentru a se putea căsători.

A doua ipostază a datinii, mai atenuată, este aceea cînd tînărul care a îndrăgît o fată ce nu este pe placul său ca să pună capăt tergiversărilor nunții, își aduce aleasa pe cuptor. Așa procedează, de exemplu, cel mai mic frate din povestea lui Ion Creangă, *Soacra cu trei nurori*: „Într-o bună dimineață, feciorul mamei îi și aduce o noră pe cuptor. Baba se scărmană de cap, dă la deal, dă la vale, dar n-are ce face și de voie, de nevoie, nunta s-a făcut și pace bună!”.

La bulgari datina la care ne referim se numește „naturvanie” și prezintă unele diferențe față de varianta românească. Ajunsă la casa părinților seducătorului, fata merge fără să rostească un cuvînt la vatră, ia cleștele și răscolește focul. Dacă gospodarii din casă îi cer să aducă apă sau să execute alte trebi menajere, este semn că au acceptat-o ca noră.

Studiul profesorului Caraman dezvăluie originile culturale ale datinii, fă-

cînd un amplu excurs asupra sacralității vetrei și asupra divinităților focului la populațiile antice și moderne. Vatra devine simbol al casei și familiei, locul vrăjilor benefice și al divinității la Crăciun, Anul Nou, Sf. Andrei sau Bobotează. Vatra și cuptorul și-au prelungit atributele protectoare asupra căsătoriei.

Ipostaza cea mai relevantă asupra rădăcinilor adînci pe care le are obiceiul pe vatră o constituie ceremonialul nupțial în antichitatea greco-romană. La vechii greci cununia se compunea din trei acte. În prima fază, care are loc în fața vetrei părintești, tatăl fetei rostește o formulă sacramentală, prin care o desface pe aceasta de orice legătură cu prima ei religie. După înscenarea răpirii miresei de către divinitățile vetrei socrilor ei. Ea este stropită cu apă lustrală și atinge focul sacru. Se spune un text anumit, apoi cei doi soți împart între ei o prăjitură, o pîine, cîteva fructe.

Și la romani momentele esențiale ale ceremoniei căsătoriei se săvîrșeau în fața vetrei casei. Înainte ca tînăra mireasă să fie condusă spre casa soțului, tatăl ei îndeplinește în fața vetrei actul de tradiție prin care o absolvă la supunerea totală larilor domiciliului natal. După *deductio in domum* cu torțe aprinse și chiote de Talassie, viitoarea soție este chemată în fața vetrei sacre a socrilor ei. Aici unde se află Penații și imaginile străbunilor, cei doi proaspăt căsătoriți aduc o jertfă, varsă libații, spun rugăciuni și mîncă împreună o prăjitură.

Din momentul efectuării acestui ritual, femeia are aceiași zei, aceleași rituri, aceleași rugăciuni, aceleași sărători ca și soțul ei.

La croați și sîrbi, cum a pășit peste pragul casei soțului ei, mireasa se apropie de vatră și ațîță focul. Mirele polonez își conduce aleasa inimii lîngă sobă, ca să le meargă cu spor gospodăria. După ce se întoarce de la cunu-

nie, mireasa bulgară se închină în fața focului din vatră, cu apă și sare, după cum precizează profesorul Caraman.

Relațiile care se stabilesc între ritualul căzutului pe vatră și toate aceste obiceiuri nupțiale din întreaga lume țin de sacralitatea igneică, dar și de cultul strămoșilor, căci vatra este sediul defuncțiilor eroizați, al sufletelor fondatoare și ocrotitoare ale unei familii și, prin extensie, ale unui neam.

Dacă în cazul unei căsătorii obișnuite, focul domestic este invocat pentru influența sa favorabilă asupra fecundității și prosperității tînărului cuplu, în cazul căzutului pe vatră se adaogă valențele sale protective și chiar punitive.

Epicentrul datinii căzutul de pe vatră și locul unde ea a supraviețuit cel mai mult timp îl constituie spațiul românesc.

Masa de nuntă înlesnește legătura între neamuri, consfințind, prin intermediul ospățului ceremonial, atît trecerea, cît și alianța. Din acest punct de vedere, ea este o punte esențială, jalonînd cele mai importante momente ale nunții. Întîia masă ce se organizează după vedre (petrekerile de rămas bun care se fac separat la mire și la mireasă) este masa de cununie, numită și masa de întîlnire sau masa de hobot, la care participă numai mirii, nașii și socrii. Ea este urmată de masa cea mare, care este de fapt masa centrală a nunții, și se încheie cu masa de la uncrop. Dar în unele zone, pe parcursul ceremonialului nupțial, apar și alte mese, la fel de importante, cum ar fi masa darului (a nașei și a nașului Sofia-Drochia), masa colacilor (Soroca), masa deshobotatului. Suprafața meselor este purificată de prezența sării și a pîinii. Astfel, la uncrop se pun, în cele patru colțuri ale mesei, patru pîini. Orația de deschidere a ospățului debutează cu un adevărat poem închinat mesei și celor

din jurul ei: *Masă frumoasă, / Meseni dumneavoastră, / Pe lângă masă tocmiți, / Ca niște măslini înfloriți. Masa de nuntă amintește de o masă din basme: Masă frumoasă, / Cu fețe de masă / Și covoare de mătasă: / Cu farfurii zugrăvite, / Cu linguri poleite...* (Nisporeni).

Poarta și pragul fac petrecerea între exterior și interior, între spațiul profan și cel consacrat, avînd o semnificație dublă: de separație și reconciliere. Dacă noul sosit este trecut peste prag și introdus în casă, înseamnă că este adoptat. Dacă rămîne în fața pragului și nimeni nu-l invită, el trebuie să plece. Această trecere nu se face oricum. După ce se spune conăcăria, mireasa aduce un colac și-l ține împreună cu vornicelul deasupra porții, iar nuntașii trec pe sub el. Vornicul închină plocioanele mirelui afară, în pragul ușii. Referitor la prag, momentul cel mai important este acela al primirii miresei de către soacra cea mare. În nordul Moldovei este obiceiul ca soacra să o ia în brațe pe noră și s-o treacă în încăpere. În zonele sudice, mirii sînt trași peste prag cu un prosop de după gît. Darurile care se oferă soacrei mari se dau tot peste prag (Nisiporești).

Simbol al purității regenerării, *fîntîna* constituie un loc benefic important pentru gospodărie. Mireasa însoțită de doi vornice, scoate apă din fîntînă: De acasă și pînă la fîntînă fac trei hore în locuri deosebite; ajunși aici, iau apă într-o doniță, în care pun și busuioc, apoi se înapoiază acasă, repetînd iar cele trei jocuri în jurul doniței. Apa pe care au scos-o din fîntînă trebuie dusă la vatră. Fîntînile întîlnite în cale de alaiul nupțial sînt cinstite cu bani și cu grîu.

Drumul mirilor

Nunta produce o schimbare de statut social și moral al principalilor actanți. Mirele și mireasa sînt implicați în toate secvențele care marchează

ză desprinderea de vechea stare, participînd conștient la trecerea propriu-zisă și la integrarea într-un nou context de viață. Drumul mirilor la cununie și de acolo la casa nupțială constituie o axă în spațiu și timp, reprezentînd pe plan simbolic un act complex, cu multiple semnificații, nunta fiind o adevărată inițiere, adică trecerea prin intermediul unei morți și a unei învieri simbolice, de la neștiință și nematuritate, la vîrsta spirituală a adultului. Momentul plecării este însoțit de numeroase acte magice, înfăptuite cu scopul de a atrage belșugul, fericirea și norocul asupra noului cuplu.

Cînd mirii pornesc de la casa so-crilor mici, mama fetei aruncă zahăr și pîine în urma lor (Glodeni), ca să le meargă bine. În Florești, cînd tinerii pleacă la cununie, soacra mică aruncă asupra tinerilor grîu, sare și zahăr.

Este semnificativ faptul că în unele locuri colacul care se rupe pe capul miresei și se împarte la nuntași, în momentul scoaterii ei din casa părintească, se numește colac de goană. La Drochia mirii au grijă ca la plecare să-și pună bani în buzunare, ca să fie bogați în noua casă. În mai multe sate botoșănene, mireasa îndeplinește un ritual complex la plecarea din casa părintească, pentru a-și asigura un viitor propice în căsătorie: se așează pe perne și în brațele mamei sale, pentru ca să-i fie tot moale și își pune în sîn o oglindă, ca să aibă copii frumoși.

Plecarea tinerilor pe drumul ce se încheie cu constituirea unei noi familii era dorită a fi fără întoarcere. De aceea, tinerii – mai cu seamă mireasa – nu trebuie să privească în urmă. Interdicția apare în toate satele Moldovei, cu o motivație destul de asemănătoare: „Mireasa nu sî uitî înapoi cum iesî di la cununie, ca să nu-i meargă rău în căsătorie. În zona Neamțului se crede că nu

trebuie să privească mirii în urmă căci, altfel se despart. Interdicția se amplifică în sensul că mireasa trebuie să meargă cu ochii privind numai înainte, și nu și uite nici în părți, nici în spate, ca să aibă parti di noroc în căsnicie”.

Aceeași interdicție de a întoarce capul o regăsim în basmul fantastic. Ea constituie în cadrul acestei specii folclorice arhaice însăși condiția reușitei eroului, care trebuie să treacă de pe un tărîm pe altul, evitînd confruntarea cu urmăritorii. Astfel, fugind cu Făt-Frumos în lumea albă, fata Mumei Pădurii are grijă să nu se uite în spate. În basmul Petrea Voinicul și Ileana Cosînzeana, interdicția este prescrisă înainte de fiecare nouă încercare ce-l așteaptă pe viteazul flăcău. Când Petre se duce să fure un pui al Păsării Măiestre, Ileana Cosînzeana îi atrage atenția: Dară cum îl vei lua, să fugi cît va răspuce calul și să nu te uiți înapoi, oricît de grozave trăsnete și țipete ai auzi, căci, cum îi căta, pe loc îi fi prăpădit!

Un rit de separație bine conturat se vedește a fi *ocolul miresei*. Atunci cînd îi însoțește pe miri la cununie, alaiul nuntașilor pleacă pe un drum și se întoarce pe altul. Justificarea acțiunilor se află în parte în rădăcinile conflictuale ale nunții. Și aici ireversibilitatea actului îndeplinit constituie scopul principal. Alaiul merge pe ocolite și nu se întoarce pe unde a trecut, pentru ca nici mireasa să nu mai revină la casa părintească, să nu se destrame căsătoria abia înfăptuită. În numeroase sate găsim aceeași credință: să înconjoară, ca să rătăcească mireasa drumul, fac ocolul miresei, ca să nu fugă mireasa de la mire, ca să nu nimerească mireasa locul de unde a plecat.

Datina ocolului miresei este atît de înrădăcinată în mentalitatea rurală moldovenească, încît apare și în cazul înmormîntării tinerilor nelumiți, care

este de fapt o nuntă *sui-generis*. Oamenii se întorc pe alt drum decît pe cel pe care au plecat la cimitir. Drumul ocolit pe care îl efectuează mirii are însă și alte sensuri magice. El re-produce traiectoria descrisă de astrul zilei, cadrul favorabil acțiunii factorilor pozitivi: Să mergi în sensul soarelui, să fie viața luminată. De asemenea, acest ocol reprezintă înscrierea unui cerc magic împotriva pericolelor de tot felul. Moartea, necazurile cîte se pot ivi, actele de magie neagră sunt, astfel, evitate. Cercul magic ocrotește noul cuplu, asigurîndu-i noroc, bogăție, fericire și viață lungă.

Tot un cerc apotropaic înscrie și hora care se joacă în casă (de trei ori după masă) ori în curte, la plecarea miresei din casa părintească, și care, în timpuri mai vechi, se executa probabil, în jurul vetrei. Același rost îl are și hora nuntașilor ce se joacă în curtea sau în preajma bisericii, după ieșirea de la cununie, obișnuind să spună: *hai să mai înconjurăm, să trăiască mireasa; si facem ocol, si aibă unde ține vitele*.

Nerespectarea datinii comportă, în mentalitatea folclorică, numeroase riscuri: *nu-i ghini si vii tot pe-acolo, si spuni ci moare unu din tineri, sa desfac familiile*.

Vraja benefică a drumului ocolit este întărită de puterea purificatoare și fertilizatoare a apei. La întoarcerea de la cununie mirii sînt întîmpinați cu găleți pline cu apă, în care se pun diferite flori și în special busuioc. Una din găleți trebuie vărsate cu piciorul, dintr-o sigură mișcare, spre înainte, de către mire, de naș, de mireasă, după care unul dintre aceștia îi răsplătește pe cei cu gălețile. Apa este menită să aducă belșug în gospodărie, bună înțelegere și copii numeroși. De cele mai multe ori, cei care aduc apa sînt copiii, pentru ca mirii să aibă parte de prunci frumoși și sănătoși.

În consecință, tinerii miri evită întâlnirile și locurile considerate nefaste, în primul rând cimitirul. Două mirese nu este bine să se întâlnească la cununie, pentru că se crede că una din ele va muri în curînd. De rău augur este socotită și întâlnirea cu un cortegiu funerar sau chiar tragerea clopotelor ca la mort.

Înainte de cununie atît mirele, cît și mireasa sînt descheiați la gît, eliberîndu-se astfel de vîrsta fecioriei, pentru că, imediat după cununie, prin încheierea nasturilor la loc, să fie legați, integrați în noua stare. Ocolul miresei constituie un act de separație, atașat secvenței trecerii propriu-zise, provocînd un sentiment dureros, de dezintegrare, rudelor apropiate. Echilibrul este refăcut prin efectuarea aceluiași drum, în sens invers, la șapte sau nouă zile după nuntă. Pînă atunci cea mai importantă ceremonie rămîne *uncropul*, încheierea nunții fiind numită și *sara plăcintelor, pripoiștea sau nuntișoara*.

Prima vizită la părinții fetei, după nuntă, are o deosebită importanță pe plan social și moral, rezolvînd prima parte a integrării în noul fel de trai. Semnificația acestui episod se vede cu claritate și din denumirile ce i se dau – cale primară, cale lungă, cale mare, cale întoarsă.

Primul drum al miresei după nuntă are valoare rituală. Pînă atunci, tînăra căsătorită nu iese din sat, nu are voie să-și vadă părinții și adesea nu are voie să se ducă nici măcar pînă la fîntînă după apă.

Calea primară descrie încă un cerc magic, actul spațial, circumscriind intervalul temporal de desfășurare a ceremoniei nupțiale. Ultimul cerc nupțial îl reprezintă îmbisericirea tinerilor, dar în mod deosebit a tinerei neveste, după 40 zile de la nuntă. Este momentul cînd tinerii căsătoriți, împreună cu nașii, duc la biserică o colivă sau un colac mare, numit prinos. Pînă atunci soții trăiesc izolați: „mireasa n-ave voie sî iasă di-acasă, pînă nu-i face moliftă”. Abia după această ceremonie, tinerii soți sînt curați. Dacă nunta are loc în preajma Paștelui sau a altei sărbători mari, îmbisericirea se face în ziua respectivă.

Proiecția pe plan mitologic a ceremonialului nupțial capătă dimensiuni cosmice. Alaiul mirelui străbate pînă la casa ciutei urmărite întreg universul, continuîndu-și calea: „*Pe aripa vîntului,/În jurul pămîntului,/Pe lumina soarelui,/Pe cursul apelor,/Pe mirosul florilor,/Pe lumina stelelor/Și semnele cerului*”. Prin *iertăciune*, timpul omenesc finit este circumscris timpului etern. Tinerii miri sînt incluși astfel în circuitul generațiilor de la Adam și Eva. De altfel, recitarea rituală a mitului cosmogonic cu ocazia căsătoriei e un obicei răspîndit la multe popoare. Similitudinile între ritual și textele folclorice aferente gravitează în jurul ideii comune că universul rustic tradițional are în centrul său spectacolul nunții.

Referințe bibliografice

1. Ion Ghinoiu, *Vîrstele timpului*, București, Editura Meridiane, 1988, p. 105.
2. Tache Papahagi, *Din Folclorul Romanic și cel Latin. Studiu comparat*, București, Tipografia România Nouă, 1923, p. 88.
3. Elena Sevastos, *Nunta la români*, p. 260.
4. Artur Gorovei, *Credinți și superstiții ale poporului român*, București, Socec, 1915, p. 92.
5. S. Fl. Marian, *Nunta la români*, p. 447.
6. Mircea Eliade, *Eseuri. Mitul eternei reîntoarceri*, p. 28.